

APSTIPRINĀTS

Kompetenta institūcija
darba aizsardzības jautājumos

.....
.....

_____
/...../
20____.gada _____

**Darba aizsardzības instrukcija Nr. _____
darbam ar elektrozāģi un benzīnmotorzāģi ar ķēdi**

20____. gads

SATURS

LIETOTO TERMINU UN APZĪMĒJUMU SKAIDROJUMS	3
1. VISPĀRĪGĀS PRASĪBAS	4
Nosacījumi darbu izpildei.....	4
Darbam ar elektrozāģi un benzīna motorzāģi ar ķēdi raksturīgās īpatnības.....	4
Vispārīgās prasības darbu izpildei.....	4
Darba vides riska faktori	5
Uguns un sprādziendrošības pasākumi.....	5
Elektrodrošības prasības	5
Darba higiēnas prasības	5
2. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, SĀKOT DARBU.....	6
3. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, VEICOT DARBU	6
4. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, BEIDZOT DARBU	11
5. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS ĀRKĀRTAS SITUĀCIJĀS	11
6. ATBILDĪBA PAR DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJAS PRASĪBU NEIEVĒROŠANU	11

LIETOTO TERMINU UN APZĪMĒJUMU SKAIDROJUMS

Bīstams faktors – ražošanas vai darba faktors, kura iedarbība zināmos apstākļos uz darbinieku izraisa traumu vai citu pēkšņu strauju veselības pasliktināšanos.

Darba aizsardzība – darba apstākļu stāvoklis (ražošanas vide, process, iekārta, kā arī prasības darbiniekam), kuros izslēgta bīstamo un kaitīgo ražošanas faktoru iedarbība uz cilvēku.

Darba aizsardzības instrukcija – darba paņēmieni un aizsardzības līdzekļu klāsts, kuru pielietošana un izmantošana nodrošina konkrētu darbu izpildes drošību.

Darba kategorijas – darba sadalījums pēc to smaguma atkarībā no enerģijas patēriņa (kcal/stundā).

Darba vieta – vieta, kurā darbiniekam ir nepieciešams atrasties vai kurp viņam jādodas sakarā ar darba pienākumu pildīšanu un kura tieši vai netieši atrodas darba devēja kontrolē.

Darba virsmas augstums – attālums pa vertikāli no grīdas līdz horizontālai plaknei, kurā tiek veiktas pamatdarba kustības.

Elektrotrauma – trauma, kuru izraisa elektriskās strāvas vai elektriskā loka iedarbība.

Kaitīgs faktors – ražošanas vai darba faktors, kura iedarbība uz darbinieku izraisa saslimšanu.

Kolektīvie aizsardzības līdzekļi – līdzekļi, kurus izmanto, lai novērstu vai samazinātu bīstamu un kaitīgu faktoru iedarbību uz darbinieku.

Pastāvīga darba vieta – vieta, kurā darbiniekam jāatrodas lielākā daļa no sava darba laika – ilgāk par 50%, vai nepārtraukti ilgāk par 2 stundām.

Pirmā palīdzība – palīdzība cietušajam (saslimušajam) dzīvībai vai veselībai kritiskā stāvoklī, ko savu zināšanu vai iespēju apjomā sniedz persona ar kvalifikāciju medicīnā vai bez tās neatkarīgi no sagatavotības un ekipējuma.

Ražošanas telpu mikroklimats – meteoroloģisko apstākļu kopums ražošanas telpās, kurās uz cilvēka organismu iedarbojas temperatūra, relatīvais mitrums, gaisa kustības ātrums un siltuma starojums.

Ugunsbīstama vide – darba vide ar paaugstinātām ugunsbīstamības vielām.

Ugunsbīstama viela – viela ar paaugstinātu ugunsbīstamību.

Ugunsdzēsības aparāts – ierīce ugunsgrēka dzēšanai, pēc tā iedarbināšanas izplūst ugunsdzēsamā viela, ierīci pārvieto ar rokām.

Viegli uzliesmojošs šķidrums – šķidrums, kas spēj patstāvīgi degt pēc aizdedzināšanas avota attālināšanas un kam uzliesmojuma temperatūra nav augstāka par 66°C.

1. VISPĀRĪGĀS PRASĪBAS

Nosacījumi darbu izpildei

vecums	no 18 gadiem
dzimums	Bez ierobežojuma
veselības pārbaude	saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem
kvalifikācija	Atbilstoši apmācīts darbu veikšanai ar krūmgriezi un motorzāģi, kā arī ieguvis atestātu darbam ar motorzāģi
instruktāžas:	
➤ ievadapmācība	stājoties darbā
➤ instruktāžas darba vietā	stājoties darbā un atkārtoti – ne retāk kā 1 reizi 12 mēnešos

Darbam ar elektrozāģi un benzīnmotorzāģi ar ķēdi raksturīgās īpatnības

Dotā darba aizsardzības instrukcija ir darba aizsardzības normatīvs dokuments un tajā noteikti darba aizsardzības pasākumi un pienākumi, kas jāievēro strādājot ar krūmgriezi un benzīnmotora vai elektriskā motorzāģa operatoram.

Atbilstoši dotās instrukcijas prasībām atbildīgais par drošām darbībām ir persona, kas veic darbības ar motorzāģi vai krūmgriezi.

- 1.1. Motorzāģa (elektriskā un benzīnmotorzāģa, krūmgriezēja) lietotājam jābūt apmācītam sniegt pirmo palīdzību nelaimes gadījumā cietušajam.
- 1.2. Strādājot ar motorzāģi un krūmgriezi darbiniekam jāpielieto noteikti darba paņēmieni un jāizpilda tikai tas darbs, ko uzdevis tiešais darbu vadītājs.
- 1.3. Zonas ar paaugstinātu bīstamību:
  - elektrolīniju vadu tuvumā, kurš nepārsniedz 1,5 gāzamo koku garuma;
  - teritorija 50 m rādiusā ap koku gāšanas vietu ir bīstamā zona, kura jānorobežo ar cilvēku un transporta līdzekļu kustības aizlieguma zīmēm;
  - kustošo auto, traktoru, iekrāvēju u.c. mašīnu tuvumā;
  - darbs nogāzēs, kurās slīpums nepārsniedz 15°, bīstamā zona nogāzes virzienā – 60m, bet, ja slīpums pārsniedz 15° - tā sniedzas līdz nogāzes pakājei;
  - darbs grūti pārredzamās vietās – aizauguši grāvji, bedres, alas;
  - koku gāzējs bez palīga drīkst gāzt kokus, ja vēja ātrums nepārsniedz 4,5 m/s, jeb 3 balles (kustas sīkie zariņi, šūpojas koku lapas);
  - koki, kuri noliekušies vairāk par 5° jāgāž nosvēršanās virzienā.
  - gāžot satrunējušus, vēja gāztos, lauztos, iekārušos kokus.
- 1.4. Darbus **aizliegts** veikt:
  - ja vēja ātrums pārsniedz 11 m/s, jeb 6 balles (šūpojas koku pamata zari);
  - uz kalnu nogāzēm, ja vēja ātrums pārsniedz 8,5 m/s, jeb 5 balles (šūpojas tievie koki);
  - lietusgāžu, pērkona negaisa un spēcīgas sniega krišanas laikā, kā arī citā laikā, kad redzamība ir mazāka par 50 m.

Vispārīgās prasības darbu izpildei

- 1.5. Motorzāģa (krūmgrieža) atbilstība izgatavotājas rūpnīcas noteiktajām prasībām.
- 1.6. Stingram agregātu savienojumam.
- 1.7. Avārijas bremžu atbilstības prasībām.
- 1.8. Pareizam ķēdes spriegojumam, griezējripas nostiprinājumam.
- 1.9. Degvielas padeves iekārtas blīvījumam.
- 1.10. Vadības sviru un drošības ierīču efektīvai darbībai.

1.11. Strādājot ar benzīna motorzāģiem, aizliegts:

- izmantot etilētu benzīnu;
- pāriet no viena koka uz otru, esot tādiem dzinēja apgriezieniem, kuri izsauc zāģa ķēdes kustību, pāriešanas laikā jāieslēdz ķēdes bremze;
- veikt sīkus remontus, nomainīt zāģa ķēdi vai mainīt tās spriegojumu, kā arī pagriezt reduktoru, pārejot no zāģēšanas horizontālā plaknē vai otrādi, dzinēja darbības laikā;
- atbrīvojot iespīlēta zāģa sliedi ar ķēdi iekams nav apturēts dzinējs.
- pārvietoties ar kustoša zāģa ķēdi, ja sliede ir tajā stumbra pusē, kurā atrodas strādnieks;
- zāģētājs drīkst pārvietoties ar kustošos zāģa ķēdi, ja zāģa sliede ir stumbra pretējā pusē.

Darba vides riska faktori

- 1.12. Vibrācija.
- 1.13. Troksnis.
- 1.14. Sadegušā benzīna izgarojumi.
- 1.15. Mitrums, paaugstināta, pazemināta temperatūra, stiprs vējš, negaiss u.c.
- 1.16. Neparedzēta veselu koku, stumbru, to nogriežņu kustība.
- 1.17. Kolektīvie un individuālie aizsardzības līdzekļi atbilstoši pielikumam.

Uguns un sprādziendrošības pasākumi

- 1.18. Motorzāģi (krūmgriezi) uzpildīt atļauts tikai ja izslēgts dzinējs un ne tuvāk kā 10 m no vaļējas uguns.
- 1.19. Tehnisko līdzekļu un degvielas tilpņu tuvumā **aizliegts** smēķēt. Arī tukšām degvielas tilpnēm **aizliegts** tuvināt uguni.
- 1.20. Pārbaudot degvielas un eļļas līmeni, stingri **aizliegts** redzamības uzlabošanai izmantot atklātu liesmu.
- 1.21. Pēc remonta vai apskates darbu veikšanas netūrās lupatas un slauķus savākt vienkopus un nogādāt tam paredzētā vietā (ja tas notiek telpās) ievietot metāla kastēs ar cieši pieguļošiem vākiem.

Elektrodrošības prasības

- 1.22. Gāžot kokus, kuri atrodas tuvāk par 2 koku garumiem no elektrolīnijas, jāsaņem atļauja no elektrolīnijas apsaimniekotājas organizācijas.
- 1.23. Veicot zāģēšanas darbus, vietās, kur redzami elektrovadi vai kabeļi, jāpārlicinās, ka tie ir atslēgti no strāvas vai arī būs izslēgta to bojāšana.
- 1.24. Veicot motorzāģa (krūmgrieža) apkopšanu, **aizliegts** lietot elektroinstrumentus bez vadības īpašas atļaujas un instruktažas.

Darba higiēnas prasības

- 1.25. Motorzāģa (krūmgrieža) darbināšanai benzīnu ar oktānskaitli, mazāku par instrukcijā noteikto, lietot **aizliegts**.
- 1.26. Veicot zāģēšanas darbus ar motorzāģi vai krūmgriezi, vadītājam jālieto aizsargķivere, piegulošs darba tērps un cimdi. Kājas vēlams ieaut zābakos vai šņorzābakos ar cietiem purngaliem.
- 1.27. Gāžot kokus, jālieto aizsargķiveres ar sejas aizsargu un austiņām.
- 1.28. Motora un citu detaļu mazgāšanai lietot petroleju vai siltu ziepjūdens un petrolejas maisījumu, nedrīkst lietot benzīnu.
- 1.29. Pirms ēšanas obligāti nomazgāt rokas.

- 1.30. Par konstatētiem motorzāģa (krūmgrieža) bojājumiem pirms darba uzsākšanas ziņot tiešajam darba vadītājam. **Aizliegts** lietot agregātu, kura defekti var apdraudēt strādājošā drošību.
- 1.31. Strādājošie, kas pārkāpj šīs darba aizsardzības instrukcijas prasības, atkarībā no pārkāpuma sekām, tiek saukti pie disciplinārās, administratīvās, materiālās atbildības vai kriminālatbildības.

2. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, SĀKOT DARBU

- 2.1. Uzvilkt specapgērbi, sakārtot to, lai nebūtu nokarājušos galu, piedurkņu aprocēm jābūt aizpogātām.
- 2.2. Sagatavot lietošanai darba aizsardzības līdzekļus – aizsargķiveri un cimdus.
- 2.3. Pārlicināties, vai agregāts uzpildīts ar visām ekspluatācijai nepieciešamām smērvielām un degvielu, lai būtu izdarīta ikdienas tehniskā apkope.
- 2.4. Pārlicināties, vai ir sagatavota pietiekoša degvielas un smērvielas rezerve.
- 2.5. Pārlicināties par citu strādājošo esamību darba zonā.
- 2.6. Pārbaudīt brīdinājuma zīmju, nožogojumu izvietojumu redzamību cirmsas ārpusē uz visiem ceļiem un gājēju celiņiem, kuri šķērso cirsma.
- 2.7. Pārlicināties par aptiecinātas esamību un komplektāciju.
- 2.8. Ja veicams darbs jaunā vietā vai nepazīstams uzdevums, jāsaņem papildus instruktāža, kā arī jāziņo tiešajam darba vadītājam, ja pamanīti jebkādi trūkumi.

3. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, VEICOT DARBU

- 3.1. Strādājot ar motorzāģi vai krūmgriezi, kājas turiet pietiekami plati – tā, lai ķermenis būtu stabils. Ievērot piesardzību pārvietojoties pa nelīdzenu, bedrainu, ar zariem piegrūzotu teritoriju. Apaviem jābūt ar rievotām zolēm vai dzelkšņiem, lai nepaslīdētu kājas. Paklupšana ir biežākais iemesls negadījumam.
- 3.2. Strādājot ar motorizēto mehānismu, stingri jāievēro darba drošības zonas:
- zāgējot krūmus – 15 m;
  - atzarojot kokus – 5 m;
  - gāžot kokus – 50 m, kokiem, garākiem par 25 m, divkārtīgs koka garums;
  - garinot kokus – 5 m, bet nogāzēs, kur iespējama sortimentu ripošana, līdz nogāzes lejai.
- 3.3. Darba laikā šajās zonās citas personas atrasties nedrīkst. Bīstamajā zonā koku gāšanas laikā drīkst atrasties tikai koku gāzējs (ja instrukcija paredz – arī viņa palīgs), **aizliegts** veikt jebkādus citus darbus.
- 3.4. Turiet zāģi tuvu sev klāt tā, lai ķermeņa un darba instrumenta smaguma centrs būtu iespējami tuvāk viens otram. Nesasprindziniet muguru un plaukstu locītavas. Turiet tos taisni, lai sasprindzinājums būtu iespējami mazāks.
- 3.5. Pareizi satveriet zāģi, lai to atsietena gadījumā neizsistu no rokām, priekšējo rokturi vienmēr aptveriet ar kreisās rokas īkšķi.
- 3.6. Pārvietoties no viena objekta uz nākošo atļauts tikai motoram darbojoties ar tukšgaitas apgriezieniem un nobremzētu ķēdi, griezējripi.
- 3.7. Sīkus regulēšanas darbus, ķēdes spriegošanu, zobu asināšanu drīkst veikt tikai ja izslēgts dzinējs.
- 3.8. Motorzāģa ķēdes eļļošanai nedrīkst lietot citu motoru izstrādātās eļļas.
- 3.9. Atbrīvojot zāģi ar iespiestu sliedi vai griezējripi koka zāgējuma šķēlumā atļauts tikai ja izslēgts dzinējs.

- 3.10. Zāģējot sīkus zarus vai krūmājus, jāuzmanās, lai zāģis neizrautos no rokām un nenodarītu miesas bojājumus pašam vai blakus esošai personai. Nedrīkst zāģēšanu uzsākt ar atsitiena zonu.
- 3.11. Pirms koku gāšanas jāsigatavo darba vieta:
- jānozāģē apakšējie darbu traucējošie zari, bet ne augstāk par 1,3 m no sakņu kakla;
  - jāattīra atkāpšanās celiņi 45° leņķī pret koku gāšanai pretējo virzienu vismaz 4 m garumā;
  - ziemā ap gāžamo koku uz atkāpšanās celiņiem jānotīra vai jāapmīda sniegs.
- 3.12. Gāžot kokus nepieciešams:
- izmantot gāšanas palīgierīces – gāžamās dakšas, lāpstīņas, ķīļus v.c.;
  - izdarīt aizzāģējumu $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{3}$ diametra dziļumā tajā koka pusē, uz kuru paredzēts nogāzt koku;
  - aizzāģējuma apakšējo zāģējumu izdarīt perpendikulāri koka garenasijai, bet slīpo zāģējumu – tā, lai tas ar apakšējo zāģējumu veidotu vismaz 25° - 35° leņķi;
  - nozāģēt koku perpendikulāri koka garenasij virs apakšējās, bet ne augstāk par augšējo aizzāģējuma plakni;
  - atstāt nepārzāģētu joslu 2 – 4 cm platumā;
  - ja koka diametrs krūšu augstumā ir līdz 40 cm – 2 cm;
  - ja koka diametrs ir 40 – 60 cm – 3cm;
  - ja koka diametrs ir 61 cm un lielāks – 4 cm;
  - ietrupējušiem kokiem joslas platums jāpalielina par 2 cm;
  - tiem kokiem, kuri noliekušies uz sāniem pret gāšanas virzienu, atstāt ķīļveida nepārzāģētu joslu, turklāt ķīļa galotne jāatrodas slīpuma virzienā.
- 3.13. Pirms sausu vai ietrupējušo koku gāšanas ar gāžamo dakšu jāpārbauda koka noturīgums.
- 3.14. Uzsākot zāģēšanu, vispirms stumbram jāpieliek zāģa atbalsts un tikai pēc tam jāpievirza zāģa ķēde. Visu zāģēšanas laiku zāģim jābūt atbalstītam. Jāraugās, lai zāģa sliedes gals nejauši neskartu kādu priekšmetu.
- 3.15. Līdzko gāžamais koks sāk krist, gāzējam ar palīgu jāatkāpjas no koka 4 – 5 m attālumā pa iepriekš sagatavotiem celiņiem, un šajā laikā jāvēro, vai koka resgalis netiek mests atpakaļ un neapdraud krītoši zari.
- 3.16. Ja koks ir stipri noliecies gāšanas virzienā, lai novērstu stumbra resgaļa garenplīšanu, tas jāaizzāģē $\frac{1}{3}$ – $\frac{1}{2}$ no resgaļa diametra un ap stumbru jāuzliek ķēdes, troses vai virves žņaug, kuru nospriego ar ķīli. Žņaugš jāuzliek 15 – 20 cm virs zāģējuma vietas.
- 3.17. Gāzt kokus uz meža sienu **aizliegts**. Koki jāgāž augšanai atstājamo koku starpās, ievērojot vēlamo gāšanas virzienu.
- 3.18. Iekārušos koku atbrīvošana jāveic ar paņēmienu, kuri neapdraud darbinieku dzīvību:
- novelkot ar traktoru vai vinčas vilktu trosi, turklāt trosei jābūt ne īsākai par 35 m;
  - “nošūpojoj” iekārušos koku ar gāžamo dakšu;
  - bīdot iekārušos koka resgali atpakaļ vai uz sāniem ar sviru;
  - griežot iekārušos koku ap tā garenasi ar stumbra resgalim piestiprinātu sviru.
- 3.19. **Aizliegts:**
- gāzt koku, kurā iekāries cits koks;
  - nozāģēt klučus vai baļķus no iekārušos koku resgaļa;
  - gāzt koku uz jau iekārušos koku;

- aizcirst vai aizzāģēt iekārušos koka saknes, celmu vai resgali;
  - nogāzt vienu vai vairākus aizzāģētus kokus, gāžot tiem virsū citu koku;
  - gāzt kokus uz nogāzēm, kuru slīpums pārsniedz 25°, ja sniega segas biezums ir lielāks par 30 cm.
- 3.20. Viena celma atvašu koki, kā arī pie celma saaugušie koki jāgāž to dabīgā slīpuma virzienā.
- 3.21. Nav atļauts atstāt gāšanas laikā aizzāģētus, nepilnīgi nozāģētus un iekārušos kokus uz darbu pārtraukumu vai nobeiguma brīdi.
- 3.22. Atļauju ieišanai vai iebraukšanai bīstamajā zonā var dot tikai koku gāzējs. Pieejot vai piebraucot pie bīstamās zonas, jādod signāls gāzējam, ieiet vai iebraukt bīstamajā zonā var tikai tad, kad koku gāzējs pārtraucis gāšanu un devis atbildes signālu “atļauju ienākt (iebraukt)”. Signalizācijas sistēmai jābūt nepārprotamai.
- 3.23. Citus darbus atzarošanu, sagarināšanu, cilpeņošanu u.c. drīkst veikt tikai pēc koku nogāšanas paredzētajā joslā vai tās daļā.
- 3.24. Koku gāzējam obligāti jāstrādā ar palīgu:
- izstrādājot vējgāzes, vējlauzes, degumus, nekailcirtes;
  - uz kalnu nogāzēm ar slīpumu virs 20°;
  - sagatavojot cirsma izstrādei (gāžot bīstamos kokus);
  - gāžot kokus virs 22 cm diametrā, ja nelieto mehāniskas gāšanas palīgierīces;
  - ja pretvējš pārsniedz 4,5, m/s (3 balles).
- 3.25. Zāģējot kokus vējgāžu, vējlaužu un deguma vietās, kā arī sanitārās cirtēs, nepieciešams izpildīt šādas prasības:
- pirms koku gāšanas jānovāc koku vainagos iekārušās galotnes un zari;
  - vispirms jānogāž visvairāk bīstamie koki (iekārušies, izgāzti ar visu sakņu sistēmu u.tml.), ja aizlauzta koka galotne atduras pret zemi, tad nedrīkst gāzt nenolauzto stumbra daļu, pirms nav pārbaudīts laužuma vietas savienojuma drošums, šādi koki jāgāž 90° leņķī pret nolauztās daļas virzienu;
  - slīpi stāvoši koki ar bojātu sakņu sistēmu jāgāž to noliekšanās virzienā;
  - pirms sagāzto stumbru apstrādes tie ar traktoru pēc iespējas vairāk jāizkliedē;
  - ļoti rūpīgi un uzmanīgi jāveic ar saknēm izgāzto koku celmu daļas nozāģēšana;
  - celms ar sakņu sistēmu pirms nozāģēšanas jāatbalsta, vai jāatsien, lai nodrošinātos pret negaidītu krišanu vienā vai otrā virzienā, bet zem zāģējamā stumbra jānovieto paliktnis;
  - pēc stumbra atdalīšanas no izgāztās sakņu sistēmas, pēdējā ar sviru vai vinču jāatgāž atpakaļ sākotnējā stāvoklī;
  - neveikt darbu vējgāzēs un vējlauzēs, ja sniega dziļums pārsniedz 30 cm.
- 3.26. Atzarojot stumbrus ir nepieciešams ievērot šādas prasības:
- stumbri jāatzaro virzienā no resgaļa uz tievgali;
  - nogāzēs gulošos stumbrus pirms atzarošanas nepieciešams atsiet pie celmiem, ja stumbri guļ 20° un stāvākas nogāzes virzienā vai šķērsām pret 15° un stāvāku nogāzi;
  - atzarotājam sevišķi jāuzmanās nozāģējot apakšējos un sānžarus, uz kuriem stumbrs balstās. Tos nozāģējot, stumbrs var strauji mainīt stāvokli un traumēt strādnieku, šādi zari jānozāģē pa daļām, pakāpeniski “nosēdinot” stumbru;
  - darba procesā atzarotājam vienmēr jāieņem stabila stāja.
- 3.27. **Aizliegts** atzarot:
- stāvēt uz nogāzta stumbra vai jāteniski pāri tam;

- nestabili guļošus stumbrus pirms to nostiprināšanas;
- stumbrus, kas atrodas uz treilēšanas traktora vairoga vai citā veidā stumbru sainī;
- stumbru krautnē;
- atsist sausos zarus ar cirvja pietu vai citu priekšmetu;
- atrasties tuvāk par 5 m no atzarotāja darba vietas.

3.28. Stumbru sagarināšana ar motorzāģiem:

- cirsmās, kuru nogāžu slīpums ir lielāks par 20°, jānovērš sagarināšanu stumbru pārvietošanās pa slīpumu (atsien stumbrus pie celma vai arī nostiprina citādā veidā)
- sagarinot stumbrus, kuri nogāzti šķērsām nogāzes kritumam, sagarinātājam jāatrodas augšpus stumbra, sagarinot stumbrus, kuri izvietoti nogāzes krituma virzienā sagarinātājam darba procesā jāpārvietojas pret kalnu, nogāzes, kuru slīpums pārsniedz 35°, stumbru sagarināšana **aizliegta**;
- **aizliegts** sagarināt krautnēs, kaudzēs vai saiņos atrodošos stumbrus, pirms sagarināšanas šādi stumbri jāizkļiedē;
- sagarinot stumbrus, nedrīkst pieļaut zāģa ķēdes iesprūšanu iezāģējumā, ķēdes iesprūšanas novēršanai nepieciešamības gadījumā zem sagarinātajiem stumbriem jānovieto paliktņi vai arī tie jāatbalsta citādā veidā, pieturēt stumbrus ar kāju vai roku nav atļauts;
- **aizliegts** nozāģēt pārkārušās vai saliektās stumbra daļas pirms to atbalstīšanas noturīgā stāvoklī;
- uzsākot stumbra sagarināšanu no augšpus, vispirms stumbram jāpieliek zāģa atbalsts un pēc tam jāpievirza ķēde, zāģējot jāuzmanās, lai sliedes gals nepieskartos kādiem priekšmetiem (blakus esošiem stumbriem, celmiem, zariem u.tml.), jo tas var izraisīt sliedes atsitienu un zāģētāja traumēšanu, sagarinot vienmēr, jāpieņem stabila stāja.

3.29. Kokmateriālu pirmējais transports:

- kokmateriālu pievešana (treilēšana) jāveic pa sagatavotiem pievešanas ceļiem; sagatavojot ceļu, jānocērt uz tā pamežs un augošie koki, jānozāģē celmi līdz ar zemi, jāaizber bedres un jāpastiprina staignās vietas ar zaru klājumu, ceļa platumam kailcirtēs jābūt ne šaurākam kā 4 m;
- traktora ceļa slīpums nogāzes virzienā ziemā un vasarā lietainā laikā nedrīkst būt lielāks par 13° riteņtraktoriem un 15° kāpurķēžu traktoriem, vasarā sausā laikā šis slīpums riteņtraktoriem nedrīkst pārsniegt 17°, bet kāpurķēžu traktoriem 25°, vest vai vilkt kravu augšpus pa nogāzi ar riteņtraktoru atļauts, ja nogāzes slīpums nepārsniedz 7°, pievešanas un treilēšanas ceļiem, kas ierīkoti perpendikulāri nogāzes slīpumam, jābūt horizontāliem;
- strādājot ar pievešanas un treilēšanas traktoriem ir **aizliegts**:
  - ✓ pārvadāt cilvēkus traktora kravas tilpnē, uz vairoga vai citiem traktora mezgliem, kā arī uz kravas;
  - ✓ braukt pa nedrošiem un bojātiem tiltiem;
  - ✓ iekāpt traktora kabīnē, izkāpt vai liekties ārā no kabīnes traktora kustības laikā;
  - ✓ braukt pāri stumbriem, sortimentiem, augstiem celmiem, asiem priekšmetiem;
  - ✓ ieslēgt vinču uz uzsākt kustību, iekams cilpenieks nav devis signālu un traktorists nav pārliecinājies, ka cilpenieks atrodas drošā vietā;
  - ✓ atbrīvot starp celmiem iespiestus stumbrus (kokus) un sortimentus traktora kustības laikā, vai ja nospriegota vilcējtrose;

- ✓ kāpt pāri nospriegotai vilcējtrosei, cilpeņot, noņemt cilpeņus vai labot cilpeņu sakabi traktora kustības laikā vai, ja nospriegota vilcējtrose;
  - ✓ kravas savākšanas vai pārvietošanas laikā ar treilēšanas traktoriem atrasties kravas sānos vai tuvāk par 10m kravas galiem;
  - ✓ atbrīvojot cilpeņu sakabi pirms krava nav nolaista uz zemes un atslābināta vilcējtrose;
  - ✓ aizcilpeņojot atrasties nogāzes pusē
  - ✓ bez koku gāzēja atļaujas iebraukt koku gāšanas bīstamajā zonā.
- 3.30. Veicot kravas savākšanu (iekraušanu) vai atbrīvošanu (izkraušanu), traktors jānostāda horizontāli, lai nodrošinātos pret apgāšanos vai patvaļīgu pārvietošanos. Savācot kravu, treilēšanas traktora garenass virzienam jāsakrīt ar pievelkamo kokmateriālu saiņa pārvietošanas virzienu.
- 3.31. Cilpeņi stumbriem jāpiestiprina 0,5 – 0,7 m attālumā no resgaļa griezuma, vai 0,9 – 1,2 m attālumā no tievgaļa griezuma.
- 3.32. Traktora kabīnē darba laikā drīkst atrasties tikai traktorists.
- 3.33. Kokmateriālu kraušanas darbi krautuvēs jāveic ievērojot šādas prasības:
- apaļkoku krautnes augstums nedrīkst pārsniegt $\frac{1}{4}$ daļu no krautnes garuma, bet nevar būt lielāks nekā pusotrkārtīgs krautnē sakrauto kokmateriālu garums;
  - ar rokām krautas krautnes augstums nedrīkst pārsniegt 1,8 m;
  - atsevišķu baļķu vai citu sortimentu gali nedrīkst būt izvirzīti no krautnes vairāk kā 0,5 m;
  - krautnes paliktņi jānovieto simetriski krautnes garenasij ne vairāk kā 1 m attālumā no baļķu galiem;
  - krautņu gali jānostiprina pret velšanos vai jānokrauj tā, lai krautnes gala leņķis nepārsniegtu 35°.
- 3.34. Sīkkoku gāšana ar krūmgriežiem:
- krūmgrieža griezējinstrumentiem jābūt izsvērtiem (iecentrētiem), bez plaisām, pareizi uzasinātiem un stingri nostiprinātiem uz darba galviņas vārpstas, **aizliegts** strādāt ar ripzāģiem, kuriem izlūzis vairāk par 1 zobu;
  - pirms dzinēja iedarbināšanas krūmgriezis jānovieto līdzenā vietā tā, lai griezējinstrumenti nepieskartos kādam priekšmetam;
  - bīstamā zona strādājot ar krūmgriezi ir teritorija ap darba vietu, kuras rādiuss ir divu nozāģējamo kociņu summa, bet ne mazāka par 15 m;
  - dzinēja brīvgaitas apgriezieniem jābūt ieregulētiem tā, lai griezējinstrumenti negrieztos;
  - ar darbojošos dzinēju krūmgriezis drīkst pārnēsāt tikai piekabinātu plecu siksnām, dzinējam jādarbojas brīvgaitas režīmā un griezējinstrumenti nedrīkst kustēties (rotēt);
  - krūmgrieža piekabināšanas cilpa (āķis) nedrīkst atrasties zemāk par krūmgrieža smaguma centru, brīvi uzkabināta krūmgrieža darba mezglam vienmēr jānosveras uz leju (arī ar uzpildītu degvielas tvertni);
  - griezējinstrumenta montāžu veikt tikai ar šim nolūkam paredzētajiem instrumentiem – sprostapu un attiecīgu atslēgu;
  - griezējinstrumenta iesprūšanas gadījumā nekavējoties jāsamazina dzinēja apgriezieni līdz brīvgaitai un pēc sajūga atslēgšanas jāatbrīvo griezējinstrumenti, **aizliegts** atbrīvojot un tīrīt griezējinstrumentu, pieskaroties tam ar rokām, kad darbojas dzinējs;
  - sīkkoku jānozāģē ar slīpu zāģējumu, lai sīkkoku nogāztu ar galotni uz priekšu, jāizmanto ripzāģa kreisais sektors, bet pretējā virzienā – labais sektors;

- **aizliegts** strādāt, ja krūmgrieža vadītājs neredz darba elementu (ripzāģi, trīsstūrveida izkapti, u.tml. aizsedz zāle, zari u.c.) vai, ja krūmgriezim noņemts aizsargs;
- ja kociņa resgali ierauj starp griezējinstrumentu un aizsargu, jāaptur dzinējs un tad jāatbrīvo griezējinstrumenti, to griežot pretēji darba virzienam;
- kociņi, kuru diametrs zāģējuma vietā pārsniedz 8 cm, gāžami dabiskā nosvēruma virzienā, turklāt pirms gāšanas šie kociņi jāiezāģē.

4. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, BEIDZOT DARBU

- 4.1. Izslēgt motoru un veikt tīrīšanas darbus.
- 4.2. Izdarīt ikdienas tehnisko apkopi.
- 4.3. Uzpildīt agregātu ar ekspluatācijas materiāliem. Nav atļauts atstāt neuzpildītu mehānismu.
- 4.4. Ja motorzāģi vai krūmgriezi pārvadā, tam darba griezējvirsmā jānosedz ar speciālu aizsargu vai jānotin ar drēbes apsēju.

5. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS ĀRKĀRTAS SITUĀCIJĀS

- 5.1. Ja rodas avārijas situācija, kas apdraud klātesošo veselību vai dzīvību strādājošiem nekavējoties jāpārtrauc darbs un jāveic iespējamie drošības un glābšanas pasākumi, bet, ja tas nav iespējams, darbs jāpārtrauc, līdz bīstamība novērsta.
- 5.2. Par notikušo ziņot tuvākajam darbu vadītājam, nokārtot bīstamās zonas apsargāšanu.
- 5.3. Atklājot aizdegšanos, nekavējoties par to ziņot Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam pa tālr. "112" un sākt dzēst ugunsgrēka perēkli ar tuvumā esošajiem ugunsdzēsības līdzekļiem.
- 5.4. Ja iegūta trauma, notikusi saindēšanās vai pēkšņa saslimšana, tūlīt jāziņo tiešajam darbu vadītājam, kurš organizē pirmo palīdzību un nosūta cietušo uz medicīnas iestādi.
- 5.5. Ja noticis nelaimes gadījums, sniegt palīdzību cietušajam, paziņot par notikušo uzņēmuma vadībai un saglabāt nelaimes gadījuma apstākļus, ja tas nerada briesmas apkārtējiem.
- 5.6. Katram strādājošam jāprot sniegt pirmo (pirms ārsta) palīdzību cietušajam.

6. ATBILDĪBA PAR DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJAS PRASĪBU NEIEVĒROŠANU

- 6.1. Par šīs instrukcijas prasību neievērošanu, darbinieks atbild normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā.
- 6.2. Par nelaimes gadījumiem, kuri notikuši darbā, atbild darbinieki, kuri nav pildījuši šīs instrukcijas un iekārtu lietošanas instrukciju prasības, kā arī tie, kuri nav gādājuši par to, lai būtu veikti organizatoriski-tehniskie pasākumi nelaimes gadījuma novēršanā (darba vietas atbilstība darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām, darbinieka iepazīstināšana ar drošām darbu veikšanas metodēm).
- 6.3. Personas, kuras pārkāpušas darba aizsardzības normatīvo aktu prasības, saucamas pie disciplinārās vai kriminālās atbildības (atkarībā no pārkāpuma rakstura un sekām) un tiek pakļautas ārpuskārtas instruktāžai un zināšanu pārbaudei.